

Проф. Ян Рихлик стана доктор хонорис кауза на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Ректорът на СУ проф. дин Иван Илчев връчи високото отличие на проф. Ян Рихлик

В началото на ноември в Аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се състоя тържествена церемония по удостояването с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на проф. Ян Рихлик – изтъкнат университетски учен и специалист в областта на бохемистиката, балканистиката и българистиката. Предложението за удостояването му с почетното звание на най-старото висше училище в България е на колегията на Историческия факултет на СУ. Церемонията бе открита от декана, проф. Пламен Митев, който представи биографията на големия учен пред аудиторията в Аулата. Проф. Ян Рихлик е роден през 1954 г. в Прага. Средното си образование завършва в елитната пражка английска гимназия. Учи история и етнология в Карловия университет, където

се дипломира като магистър през 1979 г. Няколко години по-късно той вече е в България и подготвя в Института по етнология на БАН своята дисертация, посветена на славянския език и фолклор, която успешно защитава през 1985 г. Професионалната кариера на проф. Ян Рихлик преминава през различни институции – регионални и национални музеи, Масариковия институт в Прага, Архива на Чешката академия на науките, Карловия университет. Чете лекции като гост-професор по чешка и световна история в Университета „Кирил и Методий“ в Търнава, Словакия, и в Техническия университет в Либерец. Участва в многобройни научни проекти, между които заслужава да се отбележат поне два: „Перспективите на Западните Балкани в контекста на

политическото, икономическото и демографското им развитие през последните 20 години“ и „Икономическото, политическото, социалното и културното развитие на Карпатска Украйна“.

Проф. Рихлик членува в многобройни чешки и международни организации на историци. Негови публикации има в най-авторитетните европейски научни издания в областта на хуманитаристиката. Сред по-известните му монографии проф. Пламен Митев спомена „Икономическо, социално, културно и политическо развитие на Карпатска Украйна 1919–1939 г.“ (в превод на български и в съавторство със съпругата му); двата тома „Чехи и словаци през XX в. Сътрудничество и конфликти“ (Братислава, 1997, Прага, 2012); „Разделянето на Чехо-Словакия

1989–1992 г.“ (Прага, 2012); „Финансовите гаранции и пътуването в чужбина по време на „нормализацията“ (2012). Знакови за научните му дирения като българист са и книгите му: „Етнос и фолклор“ (София, 1997) и „История на България“ (Прага, 2000), „История на Чехия“ (2010), в съавторство с Владимир Пенчев. Проф. Рихлик участва в съавторство в много трудове, посветени на историята на Словакия, Словения, Хърватия, Македония, Сърбия и др. Проф. Ян Рихлик е член на Консултативния съвет на Международната асоциация по българистика. Ректорът на СУ проф. дин Илчев връчи високото отличие „Доктор хонорис кауза“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на проф. Ян Рихлик. Пред преподаватели и студенти в Аулата новият Доктор хонорис кауза на СУ изнесе академично слово на тема: „Разпадане на многонационалните държави в Средна и Източна Европа през 90-те години на ХХ век. Причини и последици“.

В лекцията си той проследи някои от събитията в двете големи многонационални империи в Европа през ХІХ в. – Руската и Хабсбургската. Основен акцент в изказването на проф. Рихлик заеха процесите, които протичат в Чехословакия, Кралството на сърби, хървати и словенци и Полша още след разпадането на Австро-Унгария, както и случилото се след 1989 г. в многонационалните държави в Централна и Източна Европа.

Проф. Рихлик разгледа и въпроса дали процесът на разпад на многонационалните държави е неизбежен или има възможност да бъде спрян. „На първо място трябва да кажем, че в историята не съществуват неизбежни процеси. Историята – това е дейността на хората, а хората действат свободно. Разбира се, върху техните действия винаги упражняват влияние различни фактори, които често можем да определим и съответно можем да кажем, че един или друг вариант на бъдещ развой на събитията е по-вероятен. В този смисъл и разпадането на многонационалните държави не е неизбежно, но все пак е много вероятно. Като цяло за многонацио-

налните държави можем да кажем следното: всички подобни държави са и ще бъдат относително нестабилни, ако съществуват като федерации или ако по-малките нации притежават само автономия. Съхраняването им изисква постоянно балансиране, което никога не приключва и налице са все по-нови и нови компромиси. Трайното или по-скоро дългото им съществуване (тъй като в историята няма нищо трайно), е възможно единствено при условие, че населението като цяло смята съществуването на общата държава като *conditio sine qua non*, с други думи – ако смята не само своята национална част на федерацията, а цялата федерация за собствената си държава, за която носи отговорност. Или с други думи – ако се създаде съвсем нова политическа нация, макар и съста-

вена от няколко народа, т.е. нещо подобно на онова, с което срещаме в Швейцария. То обаче се нуждае от мощна обединяваща идея, а не само от празни декларации за сътрудничеството“.

Проф. Рихлик отбеляза, че в Европа има идея за европейско обединение, но все още не е измислено нищо, което би могло да послужи като идея за обединяване на валонците и фламандците в Белгия. Той изказа своето предположение, че най-вероятно няма да бъдем в състояние да спрем процеса на по-нататъшно разпадане на многонационалните държави, но подчерта, че този процес не пречи на процеса на европейска интеграция и на разширяването на Евросъюза.

Източник: **Софийски университет „Св. Климент Охридски“**

Аулата на Софийския университет по време на церемонията

Проф. Ян Рихлик